

Lesmap Odyssee

Theater FroeFroe – Namenstraat 7 2000 Antwerpen
www.froefroe.be – info@froefroe.be

Beste leraren,

Jullie komen met jullie klas kijken naar de voorstelling *Odyssee*. De voorstelling is gebaseerd op het verhaal *De Lange Weg naar Huis* van Michael De Cock, wat op zijn beurt gebaseerd is op *Odyssee* van Homeros.

Deze lesmap bestaat uit vier delen. Het eerste deel gaat over de voorstelling FroeFroe. Het tweede deel schetst de mythologische achtergrond. In het derde deel gaan we in op spel- en verhaaltechnieken in de voorstelling. Tot slot vinden jullie nog enkele theatercodes terug in het vierde deel.

In deze begeleidingsmap wordt veel informatie aangereikt. Bij een aantal topics stellen we zelf een voor- of naverwerkingsopdracht voor. Deze worden aangeduid met een klein logo van FroeFroe. Uiteraard zijn jullie zelf vrij om andere opdrachten bij te verzinnen of de onze om te vormen of over boord te gooien.

Wij kijken samen met jullie uit naar de schoolvoorstellingen van *Odyssee*.

Het FroeFroe-team

Inleiding Odyssee

Het Verhaal

Na tien jaar is de oorlog om Troje eindelijk voorbij. (Velen stierven op het slagveld.) De Griekse overwinnaars en helden keren weer naar huis. Allemaal, behalve één: Odysseus, de man van duizend listen. Hij was het die deze oorlog won door zijn vondst met het houten paard. De Trojanen dachten zo dat ze een cadeau van de goden kregen en rolden het paard binnen hun muren. 's Nachts kwamen Odysseus en zijn soldaten uit de buik van dat paard en ze openden de poorten zodat de Grieken Troje konden verslaan.

Poseidon, de god van de zee, was razend. Troje was zijn stad. Hij had die hoge muren en gouden daken gemaakt en nu had Odysseus zijn stad vernield. Woedend neemt hij wraak op Odysseus.

Odysseus is spoorloos.

Samen met zijn moeder verzint zijn zoontje Makos elke dag avonturen voor zijn vader. Zijn papa is een held en zal Poseidon verslaan. Eens komt hij thuis. Dat weet Makos zeker maar zijn mama, Penelope, heeft zo haar twijfels...

Het eerste tekstfragment als bijlage gaat over het gemis en het wachten van Penelope en Makos.

Affichebeeld

Dit is het affichebeeld van Odyssee, ontworpen door Rob Marcelis.

Voorverwerking: Welke associaties roept dit beeld op in combinatie met de titel? Welk symbool/emoticon herken je hierin? Welke figuur ken je uit films of games met één oog?

Trailer

Voorlopig is er nog geen trailer beschikbaar. Deze komt binnenkort op onze website.

Geïnspireerd op De Lange Weg naar Huis

Michael De Cock is auteur, herwerkte enkele klassiekers voor kinderen. Zo schreef hij ook *De Lange weg naar huis* wat geïnspireerd is op de *Odyssee* van Homeros. Hij maakt het verhaal erg geschikt voor kinderen omdat hij vertelt vanuit het standpunt van de vader Odysseus die zijn zoon Makos mist. Dit boek is geschikt voor lezers vanaf 9 jaar.

Gerda Dendooven maakte illustraties bij de mythologische verhalen die Michael De Cock herwerkte. De andere verhalen zijn:

- *Vliegen tot de hemel* over de Minotaurus
- *Diep in het woud* zijn de verhalen/metamorfosen van Ovidius
- *Veldslag om een hart* is het verhaal van Helena van Troje

In de KVS liet Michael De Cock de integrale originele Odysseus opvoeren. Hiervan werd een podcast gemaakt. Dit is , naar onze inschatting, materiaal voor leerlingen vanaf het derde middelbaar en onmogelijk helemaal te beluisteren.

<https://podcasts.apple.com/be/podcast/odysseus/id1218304339?l=nl>

Bij het boek zit een LuisterCD. Je kan deze samen in de klas beluisteren voor of nadat je naar de voorstelling bent komen kijken.

Voorwerwerking of naverwerking: Wat zijn de verschillen tussen de voorstelling en het verhaal van Michael De Cock?

Personages

Voorwerwerking: In het verhaal komen verschillende personages voor. Deze personages hebben verschillende avonturen meegemaakt. Laat de leerlingen de personages opzoeken op internet. Wat is hun verhaal? Zoek een afbeelding van elk personage.

Personages uit het verhaal:

- Penelope
- Makos (Telemachos)
- Odysseus
- Theresias
- Poseidon, god van de golven
- Koning Menelaos
- Kirke
- Hermes
- Achilles
- Aiolos, god van de winden
- Polyphemos

Credits

Tekst: Michael De Cock en cast

Regie: Marc Maillard

Cast: Mieke Laureys, Annelore Stubbe, Filip Peeters, Jotka Bauwens (dans), Danaé Bosman (dans)

Live muziek en composities: Fien Van Der Aa (assist Hanne Torfs)

Techniek Jo Heijens (klank), Dennis Van der Planken (licht), Gertjan Biasino (video)

Kostuums: Astrid Michaelis, Silke Debandt (stage)
Artistieke medewerkers Froe-atelier decor, kostuums, video en poppen: Ina Peeters, Janneke Hertoghs, Jan Maillard, Patrick Maillard, Marc Maillard, Bruno Smeyers, Dries De Win, Koen Vanhoecke, e.a.

Odypedia

Dries De Win maakte een Odypedia (Odysse + Encylopedia) bij de voorstelling Odyssee.

Theresias

Het eerste filmpje gaat over Theresias. Hij is blind, maar kan de toekomst zien.

<https://www.youtube.com/watch?v=btNiHzt9moA&t=150s>

Voor- of
nawerwerking: De godin
Athena strafte Theresias en
maakte hem blind. Stel jij
zou één zintuig verliezen.
Welk zintuig zou je dan het
gemakkelijkst kunnen
missen? Welke impact zou
dit hebben?

Helena

Het tweede filmpje gaat over Helena en de Trojaanse oorlog. De reden waarom Odysseus ooit van huis vertrokken is.

<https://www.youtube.com/watch?v=FA3LLqTt2tY>

FroeFroe maakt in 2017 de voorstelling Helena. Hier vind je meer info:

<https://www.froefroe.be/nl/production/2531/helena>

Dit is de trailer van de voorstelling Helena.

<https://vimeo.com/210231307>

Ook de soldaten in Odyssee vertellen het verhaal van Helena dat vooraf gaat aan de Odyssee en Odysseus vertelt zelf over zijn geniaal plan met het houten paard van Troje in een flashback (zie hieronder bij verhaalstechnieken).

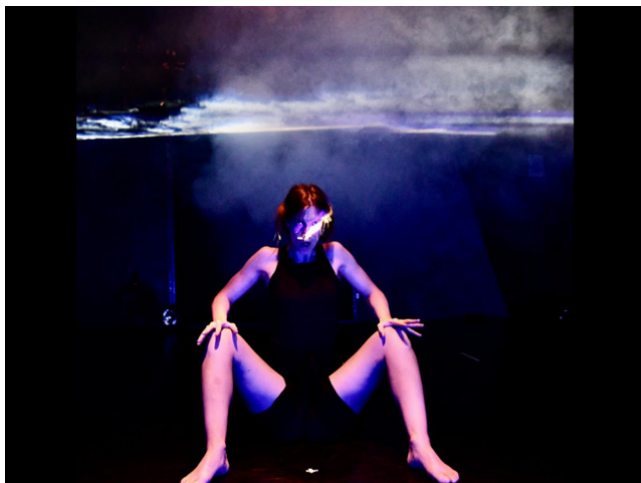
Godenstamboom

Het derde filmpje gaat over de godenstamboom.

<https://www.youtube.com/watch?v=A0DvN8YpajI>

Voor- of nawerwerking: Kies er één god uit, ga op zoek naar zijn of haar verhaal en vertel het aan je klasgenoten.

Mythologie en FroeFroe

Uit interview met Marc Maillard door CC Sint-Niklaas in 2017 naar aanleiding van de voorstelling *Helena*:

Na Orfee en Labyrint grijp je voor Helena opnieuw terug naar de Griekse mythologie. Waarom zijn die verhalen zo dankbaar om een voorstelling over te maken?

MAILLARD: "Mythologische verhalen zijn voor alle mensen geldig. Ik vind in mythes universelere waarden dan bijvoorbeeld godsdienstige geschriften. Die zijn gericht op een bepaalde logica die iets wil van mensen. In de mythologie daarentegen wordt niemand beloond. Daar gaat iedereen ook altijd dood. (*lacht*) Mythologie focust niet op een filosofie achter het verhaal. Neem nu Helena. Voor haar bestaat er geen oplossing. Uiteindelijk wordt

Troje veroverd en krijgt Menelaos Helena als zijn vrouw. De goden zitten er wel ergens voor iets tussen, maar het zijn eerder symbolen van bepaalde waarden. Daarom is de mythologie ideaal materiaal om mee aan de slag te gaan in theater.

Daarnaast vind ik het de opdracht van FroeFroe om te werken rond mooie verhalen zoals de Griekse mythologie. Op de eerste repetitiedag van *Helena* hadden wij een bende 15- à 16-jarige leerlingen van een Antwerpse school uitgenodigd, die voor de volle honderd procent tegen hun zin naar 'toneel' kwamen. Ze hadden geen affiniteit met de oude Grieken en wilden daar liefst ook niets mee te maken hebben. We zijn gewoon onze teksten beginnen voorlezen. Wat bleek? Geleidelijk aan trokken we hun aandacht en bleven ze luisteren. Op school komen ze wellicht met dat materiaal in aanraking, maar wij benaderen het op een andere manier in de hoop dat ze de verhalen onthouden en er later misschien nog eens aan terugdenken als ze op reis zijn in Kreta of in een videogame spelen met de Minotaurus."

De mythe

Meer informatie over de oorspronkelijke mythe vind je online.

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Odyseus>

Naverwerking: Vergelijk het verhaal uit de mythe met het verhaal van FroeFroe. Welke elementen zijn er anders? FroeFroe knipte enkele grote delen uit het verhaal. Welke zijn er geschrap?

Voorverwerking: Herkennen jullie het verhaal van Odysseus of elementen er uit? In welke films of games komt het verhaal terug?

Griekse spreekwoorden

Ook in onze taal vinden we nog restanten van de Griekse oudheid. Zo vind je een aantal Griekse namen terug in sommige spreekwoorden. Of zijn sommige spreekwoorden gebaseerd op een verhaal uit de Griekse Oudheid.

Voorverwerking: elk van deze spreekwoorden heeft wel iets te maken met de Griekse Oudheid, laat de leerlingen zelf uitzoeken wat. Achter sommige spreekwoorden staat tussen vierkante haakjes een tip om de link met de Griekse Oudheid en de herkomst te kunnen vinden.

Eureka: (Griekse uitspraak) ik heb het gevonden.

De draad van Ariadne: het juiste middel om een moeilijk probleem op te lossen.

Hoogmoed komt voor de val: als je van jezelf steeds maar denkt dat je heel erg goed bent, zal het op een keer fout lopen.

Tantaluskwelling: een kwelling waarbij iets wat je wil heel dichtbij is, maar het toch onbereikbaar blijft.

Iets met argusogen bekijken: iets wantrouwend bekijken.

Het zwaard van Damocles: een gevaar dat steeds aanwezig is.

De augiasstal reinigen: op een plaats waar heel veel dingen slecht geregeld zijn, de zaken eindelijk goed gaan regelen; een plaats waar veel rommel ligt, schoonmaken.

De doos van Pandora: iets wat voor veel narigheid zorgt.

Een homerisch gelach: een daverend gelach dat maar door blijft gaan.

Mindere goden: degenen die minder goed zijn dan de rest.

De gordiaanse knoop doorhakken of de knoop doorhakken: een beslissing nemen na lang getwijfeld te hebben.

Op je lauweren rusten: het rustig aan gaan doen nadat je een succes hebt behaald.

In Morpheus' armen liggen: slapen.

Het paard van Troje binnenhalen: iemand in huis halen of met iemand gaan samenwerken met wie later alleen maar problemen ontstaan

Sisyfusarbeid: een zware klus die geen resultaat zal hebben.

Iemand uit de tent lokken: iemand zover proberen te krijgen dat hij of zij ergens op reageert.

Achilleshiel: een kwetsbare of zwakke plek.

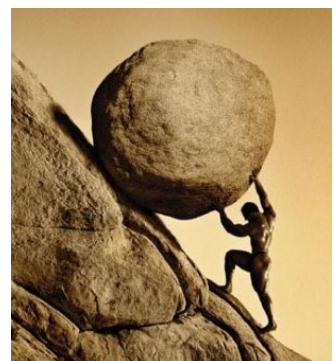
De lier aan de wilgen hangen: ergens mee stoppen.

Uilen naar Athene dragen: iets doen dat totaal geen zin heeft.

Een bodemloos vat: iets waar datgene wat je erin stopt meteen weer uit verdwijnt.

Dat is de goden verzoeken: als je dat doet, krijg je beslist problemen.

Je in het hol van de leeuw wagen: naar de plaats toe gaan waar dingen zijn waar je bang voor bent. [Aesopus]

Die moet je met een lantaarntje zoeken: die kun je bijna niet vinden omdat er zo weinig van zijn. [Diogenes]

Schoenmaker, blijf bij je leest: houd je alleen maar bezig met dingen waar je verstand van hebt. [Apelles]

Pronken met andermans veren: doen alsof je iets geweldigs hebt gedaan terwijl niet jij maar iemand anders het gedaan heeft. [Aesopus]

Spel- en verhaaltechnieken

Odyssee is een erg rijke voorstelling zowel in spel- als in verhaaltechnieken. Daarnaast wordt de voorstelling ook vormgegeven door middel van video en muziek. We gaan hier in op enkele elementen.

Speltechnieken

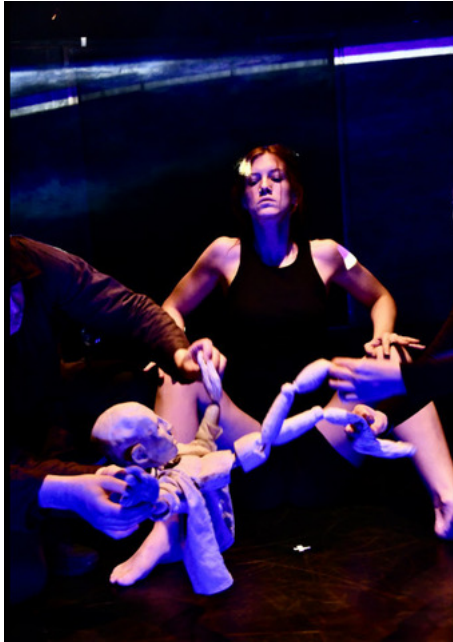
Voor- of naverwerking: Kirke is een tovenaars en wordt gespeeld door twee dansers, waardoor het lijkt alsof ze vier armen heeft. De stem van Kirke is nog een andere speler.

Speel zelf Kirke met twee personen. De tweede persoon gaat achter de eerste staan met de buik tegen de rug van de tweede. De tweede persoon steekt zijn

armen onder de eerste persoon.

Voer samen een handeling uit. Open bijvoorbeeld een enveloppe en haal daar een brief uit. Hou de brief vast, lees hem voor en gebaar met de andere armen. Je zal merken dat dit wat oefening vraagt. Maar oefening baart kunst.

Tip: Heb je een spiegel in de buurt? Oefen dan voor de spiegel, dan zie je ook goed wat je doet.

Voor- of naverwerking: In Odyssee doen er enkele dansers mee. Odysseus als klein popje gaat op de vlucht en probeert te ontsnappen. De dansers maken met hun lichaam een parcours, waar Odysseus op klimpt, springt, afglijdt...

Ga aan de slag met 4 à 5 personen en een knuffelbeer liefst met langere armen en/of benen. Bespeel de knuffel met 2 personen. Iemand doet het hoofd en een arm, iemand de benen. De andere 2 of 3 personen vormen een parcours.

Hoe meer je oefent hoe beter het gaat.

Naverwerking: Er wordt op verschillende manieren gespeeld met grote en kleine figuren om verhaaltechnische elementen duidelijk te maken zoals bijvoorbeeld: het verstrijken van de tijd, of ver weg en dichtbij. Waar heb je dat gemerkt?

Voor- of naverwerking: als fijne afsluiter danst de ploeg het bekende dansje op Jerusalema. Ideale teambuilding voor je klas en een fijne manier om te ontspannen.

Verhaaltechnieken

Naverwerking: In de voorstelling wordt er gebruik gemaakt van Flashbacks om de voorgeschiedenis van het verhaal mee te geven. Welke elementen maken duidelijk dat het over een flashback gaat?

Naverwerking: Het gemis van Makos en Penelope is de rode draad doorheen het verhaal. Dit komt regelmatig terug tijdens de voorstelling. Penelope spreekt haar man Odysseus aan die er niet is. Soms lijkt het alsof Odysseus haar wel hoort. Hoe wordt dit vormgegeven?

Voorverwerking: Theresias heeft een belangrijke rol in het verhaal. Hij geeft Odysseus goede raad over hoe hij thuis kan geraken, maar hij vertelt ook aan het begin van de voorstelling, de proloog en hij eindigt de voorstelling met de proloog. Beide zijn terug te vinden in bijlage tekstfragment 2 en 3. Lees beide en fantasieer een verhaal dat daar tussen past.

Theatercodes

De theatercodes zijn enkele spelregels en gedragcodes om het theaterbezoek vlot te laten verlopen.

Voor de leerlingen:

- Jassen en tassen horen aan de kapstok. Mobiele telefoons worden uitgeschakeld. Foto's of filmpjes maken is not done!
- Tijdens de voorstelling blijft het publiek zitten. Er wordt ook niet naar het toilet gegaan.
- Tijdens de voorstelling is het publiek stil. Er mag natuurlijk wel gelachen worden als iets grappig is, maar het is niet de bedoeling dat je je medeleerlingen gaat storen.
- Tijdens de voorstelling wordt er niet gegeten of gedronken.

Voor de begeleider:

- Wees op tijd (10 minuten voor aanvang van de voorstelling)
- De begeleider gaat bij de eigen klasgroep zitten. Zo kan er ingegrepen worden als ze blijven roepen of rumoerig blijven. Dit betekent echter niet dat ze niet mogen meeleven met wat er op de scène gebeurt!
- Mobiele telefoons worden uitgeschakeld.
- Als een leerling toch naar het toilet moet, gaat er altijd een begeleider mee.

Bijlages

Tekstfragment 1

Penelope: De zon stond hoog aan de hemel en schroeide het veld. In de schaduw van de oude olijfboom bij de beek namen we afscheid. Odysseus en ik. Ik deed mijn ogen dicht en kustte hem op de mond. Zo innig dat mijn lippen er van tintelden. Even leek het alsof de tijd stilstond. Even leek het alsof alles zou blijven zoals het was. Maar alles heeft zijn tijd. En ook al blijft het vuur ervan voor altijd in je geheugen branden. Zelfs de innigste kus gaat voorbij.

Makos: Hoe lang staan we hier al te wachten op hem?

Penelope: Hij komt terug.
We moeten geduld hebben.

Makos: Elke avond weer staan we hier,
te wachten en te kijken, te kijken en te wachten
en elke avond zien we hoe de zon als een vuurbal
in het rood van de zee verdwijnt.
Geen mast of zeil van een schip .
Elke avond keren we dan weer naar huis,
even ontgoocheld als de dag voordien.

Penelope: Hij zei: Ik kom terug.
We moeten geduld hebben.

Makos: Hoe lang duurt geduld, moeder?

Penelope: Hoeveel zandkorrels telt de woestijn, jongen?

Makos: Als geduld de zandkorrels in de woestijn is, wat dan als de laatste korrel door je vingers glipt.

Penelope: Als alle zandkorrels door de kieren van de vingers van je hand geglipt zijn, dan ligt de woestijn weer vol zand. Geduld is dan weer helemaal opnieuw beginnen, en elke korrel opnieuw tussen je vingers nemen.
Ik weet dat hij leeft. En dat hij aan ons denkt.
En ergens, op deze wereld kijkt hij naar dezelfde maan.

Makos: Ik heb het gehad.
Ik ga naar huis.
Kom je?

Penelope: Ik blijf nog even...

Makos: Het gaat regenen.

Tekstfragment 2

Theresias: Van alles wat er op deze wereld ademt en kruipt,
is niets zo nietig als De Mens.
Hij waant zichzelf heel wat.
Hij denkt dat hij als goden is.
Maar hij is breekbaar als riet.
Neem de wind, de wind is sterk!
Hij legt hoge bomen om.
Neem de zee, de zee is sterk!
Zij doet schepen met man en muis vergaan.

Ik kan de toekomst zien. Dat leerden mij de goden.
Ik weet vandaag al wat ons morgen te wachten staat.
Troje, de stad met de gouden daken, zal na tien jaar oorlog in handen van de
Grieken vallen. De oorlog is dan voorbij. Maar voor sommigen is de weg naar
huis heel lang.

Tekstfragment 3

Theresias: Van alles wat er op deze wereld ademt en kruipt,
is niets zo nietig als de mens.
Hij waant zichzelf heel wat.
Hij denkt dat hij als goden is.
Maar hij is breekbaar als riet.
Neem de wind, de wind is sterker!
Hij legt hoge bomen om.
Neem de zee, de zee is sterker!
Zij doet schepen met man en muis vergaan.

Ik kan de toekomst zien. Ik weet vanaag al wat morgen zal brengen.
Dat heb ik van de goden zelf geleerd.